

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
3. Prijímateľ	Gymnázium sv. Moniky Prešov
4. Názov projektu	Zvýšenie kvality vzdelávania v Gymnáziu sv. Moniky v Prešove zlepšením čitateľskej, matematickej, finančnej a prírodovednej gramotnosti.
5. Kód projektu ITMS2014+	312011W807
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Anežka Richtariková
8. Školský polrok	polrok február 2022/ jún 2022
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	https://www.gymonika.sk/projekty/gramotnost

10.

Úvod: Práca Pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti bola zameraná na rozvoj čitateľskej gramotnosti. Členovia pedagogického klubu čítali, analyzovali, interpretovali a hodnotili vybrané literárne diela (prevažne povinné diela zo ŠVP). Diskutovali o obsahu a forme týchto diel, svoje poznatky zaznamenávali a tvorili banku testových úloh s kľúčom správnych odpovedí, ktoré si navzájom vyhodnocovali. Počas práce s textom si jednotliví členovia vytvárali rozličné stratégie a vymieňali si skúsenosti. Vytvorenú banku testových úloh môžu členovia klubu využiť vo vyučovacom procese, predovšetkým pri príprave študentov na EČ MS.

Počas práce pedagogického klubu členovia zohľadňovali východiskový dokument Štátny vzdelávací program. Tento dokument obsahuje prednostne:

1. súbor vzdelávacích cieľov (integrovaných do kľúčových kompetencií)
2. obsahový vzdelávací štandard;

3. výkonový vzdelávací štandard.

V rámci cieľov literárnej výchovy sa klub čitateľskej gramotnosti snažil rozvíjať:

1. poznávacie kompetencie (spôsobilosť používať kognitívne operácie, učiť sa sám aj v skupine, spôsobilosť kritického myslenia, formulovať a riešiť problémy, schopnosť tvorivého myslenia),
2. komunikačné kompetencie (spôsobilosť tvoriť, prijať a spracovať informácie, zručnosť vyhľadávať a odosielať informácie, formulovať svoj názor a argumentovať, verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city),
3. interpersonálne kompetencie (spôsobilosť akceptovať skupinové hodnoty, schopnosť tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín, spôsobilosť kooperácie a schopnosť empatie),
4. intrapersonálne kompetencie (vytvárať a reflektovať vlastnú identitu, vytvárať vlastný hodnotový systém, schopnosť sebaregulácie a ochrany vlastného života).

Obsahový vzdelávací štandard tvorí prvý dokument štátneho vzdelávacieho programu. Obsahuje tabuľku štandardizovaných činností, tabuľku s literárnymi pojmami a zoznam autorov a ich diel.

Výkonový štandard predstavuje najnovší pedagogický dokument. V Štátnom vzdelávacom programe, resp. v učebných osnovách je zaradený vždy za príslušným tematickým celkom a viaže sa na štandardizované pojmy a činnosti. Je zostavený z definícií výkonov vytvorených voľne parafrázovanými textami Bloomovej taxonómie kognitívnych operácií a definícií praktických zručností. V texte opisu výkonu je zdôraznené sloveso pomenúvajúce podstatnú poznávaciu operáciu alebo praktickú činnosť. To však neznamená, že výkon je jednoznačne určený iba týmto slovesom.

V rámci poznávacích kompetencií členovia pedagogického klubu rozvíjajú predovšetkým metakogníciu.

Metakognícia je poznávanie, ako vlastne poznávame, alebo myslenie o myslení. Metaučenie znamená učenie o učení, učiť sa učiť. (I. Turek, 2008, str. 112) Je to spôsobilosť človeka plánovať, monitorovať, vyhodnocovať postupy, ktoré sám používa, keď sa učí a poznáva. Jeden z najuznávanejších expertov v oblasti inteligencie človeka R. J. Sternberg (1984) považuje metakogníciu za jednu zo zložiek inteligencie. Vzťahuje sa na poznatky, ktoré človek získava o svojich vlastných poznávacích procesoch alebo o poznávacích procesoch iných ľudí.

Členovia pedagogického klubu používali stratégie učenia vhodné pre rozvoj schopnosti učiť

sa podľa Huitta (1977):

1. Členovia klubu monitorovali a komentovali svoje vlastné učenie a myslenie.
2. Naučili sa rôzne stratégie učenia a používali tieto stratégie pri učení.
3. Predikovali (vopred vyslovili, čo očakávajú) a svoje predikcie (predpovede) konfrontovali po preštudovaní príslušného obsahu.
4. Nové poznatky dali do súvislosti s tým, čo doteraz vedeli, určovali, ktoré ich aktuálne vedomosti a zručnosti sú relevantné v súvislosti s novými poznatkami.
5. Kládli otázky (k textom, k spôsobom a postupom učenia).
6. Identifikovali situácie pri učení, kedy majú požiadať o pomoc pri učení (vyžaduje si to sebamonitorovanie, pokusy riešiť úlohy samostatne).
7. Pomáhali si pri aplikácii – transfere učiva, najmä nešpecifickom transfere, pri riešení problémových úloh.

Metakognitívne poznatky, inak povedané poznatky o metakognícii, možno rozčleniť na tri kategórie (D. Heldová, N. Kašiarová, A. Tomengová a kol., 2011):

1. poznatky o osobnostných odlišnostiach – poznanie seba,
2. poznatky o odlišnostiach učebných úloh – poznanie úloh,
3. poznatky o strategických odlišnostiach – poznanie stratégií.

Metakognitívne poznatky sú základným predpokladom pre reflektívne a strategické učenie sa.

Výsledkom rozvoja schopnosti učiť sa je autoregulácia učenia – taká úroveň učenia, keď sa človek stáva aktívnym aktérom svojho vlastného procesu učenia tak zo strany činnostnej a motivačnej, ako aj metakognitívnej.

Cieľom práce pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti bolo dosiahnuť, aby sa členovia rozvíjali ako strategicky zameraní učitelia, ktorí chcú prevziať zodpovednosť za riadenie svojho učenia, sú schopní optimalizovať svoje učenie v škole, mimo školy i po skončení školy. Sú úspešní v celoživotnom učení.

Metakognícia v čítaní znamená schopnosť poznať a použiť viacero vhodných stratégií pri práci s textom, pri čítaní textu so zreteľom na dosiahnutie stanoveného cieľa.

Metakognícia sa uplatňuje v troch fázach:

1. pred čítaním/učením sa,
2. v priebehu čítania/učenia sa,
3. po čítaní/učení sa.

Modelovanie je najlepšia stratégia na nácvik hlbšieho porozumenia textu. Najprv treba ukázať na modeli postup a potom nechať danú stratégiu aplikovať členom klubu na inom texte. Základom nasledujúceho modelu je: myslieť nahlas.

Existuje niekoľko možností realizácie stratégie „Mysliť nahlas“:

- jeden člen klubu číta nahlas text po častiach a prezentuje ostatným členom spôsob svojho rozmýšľania nad textom, identifikuje zložité výrazy, slovné spojenia, vysvetľuje, ako porozumieť ich zmyslu z prečítaného, predpovedá, čo asi bude nasledovať;
- počas aktivity píše na tabuľu poznámky, alebo graficky spracováva text, vypisuje kľúčové slová;
- na záver aktivity zhodnotí na základe poznámok ako porozumel čítanému, ako si bude pamätať, čo čítal, či táto stratégia bola vyhovujúca pre jeho osobný štýl, či použije n budúce niečo iné.

Ďalšie varianty:

- členovia klubu po častiach čítajú text nahlas a niektorý člen klubu po každej prečítanej časti nahlas formuluje svoje myšlienky o čítanom, kladie otázky, ostatní sa zapájajú;
- členovia klubu postupne čítajú text a rozmýšľajú nahlas nad prečítaným, navzájom si pomáhajú, korigujú sa, dávajú si otázky na podporu rozmýšľania;
- členovia klubu použijú samostatne stratégiu a vyhodnotia ju.

Čítaním, interpretovaním a analyzovaním vybraných literárnych diel členovia pedagogického klubu vytvárali rozličné stratégie práce s literárnym textom, ktoré navzájom zdieľali a kriticky vyhodnocovali. Zavŕšením procesu práce s textom bola tvorba banky testových úloh na rozvoj čitateľskej gramotnosti, ktorá zefektívni proces učenia a prípravy žiaka na EČMS. Implementáciou výstupov Pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti do vyučovacieho procesu predpokladajú členovia klubu zlepšenie študijných výsledkov žiakov, rozvoj ich jazykovo-komunikačných zručností, kritického myslenia, metakognície a komplexného procesu učenia pre život.

Stručná anotácia:

analyzovať povinné literárne diela v ŠVP – Jozef Cíger Hronský: Jozef Mak, D. Chrobák: Drak sa vracia, P. Jilemnický: O dvoch bratoch, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal, D. Dušek: Kufor na sny, A. Bednár: Kolíska, J. D. Salinger: Kto chytá v žite, L. Mňačko: Ako chutí moc, F. Kafka: List otcovi, F. Kafka: Premena. Vytvoriť banku testových úloh, odpoveďové hárky k testovým úlohám, analyzovať a modifikovať odpoveďové hárky.

Analyzovať formu románu Jozef Mak od J. C. Hronského, charakterizovať spôsob zobrazenia postáv na princípe kontrastu, vyhľadať znaky expresionizmu, naturalizmu a existencializmu v diele Jozef Mak. Analyzovať rozprávača – vševediaceho a nespoľahlivého, vysvetliť vonkajšiu a vnútornú kompozíciu literárneho diela, analyzovať fatalitu a zobrazenie psychologizmu postavy v hraničnej situácii, vysvetliť filozofiu morálky a zmyslu utrpenia v diele. Vyhľadať znaky expresivity a hovorového štýlu v diele, umelecké prostriedky, lyrické prvky a symboly. Analyzovať znaky umeleckého rozprávania, úvahového slohového postupu, druhy opisu a charakteristiky. Verbalizovať posolstvo diela a jeho aktualizáciu pre dnešnú spoločnosť.

Analyzovať formu novely Drak sa vracia od D. Chrobáka – v kontexte medzivojnovnej prózy, vyhľadávať znaky prózy naturalizmu. Interpretovať vplyv znakov expresionizmu, naturalizmu a existencializmu – hraničnej situácie, v ktorej sa existencia ukáže, aká je. Analyzovať personálneho rozprávača (v 1. os. sg. a v 3. os. sg.) – Šimona, dedinu, Evu. Vysvetliť vonkajšiu a vnútornú kompozíciu literárneho diela, využitie retrospektívy, aplikovať fázy vnútornej kompozície epického diela na dielo Drak sa vracia. Charakterizovať hlavnú postavu – Draka (Martina Lepiša Madlušovie) ako najdúcha, expresionistickú postavu, o ktorej vypovedajú iní, a ktorá je ovplyvnená fatalitou. Interpretovať psychologické zobrazenie postáv: Šimona, Evy, dediny. Analyzovať putovanie Draka so Šimonom na pozadí prírody. Interpretovať zmysel utrpenia, obety, predsudkov a významu morálky vo vtedajšej dedinskej spoločnosti. Vyhľadávať znaky ľudového dedinského jazyka v diele, lyrické opisy, krátke rytmické vety pri posúvaní deja v rozprávaní, umelecké prostriedky – kontrasty, paradoxy, metafory, symboly..

Analyzovať formu novely O dvoch bratoch, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal od P. Jilemnického: – v kontexte medzivojnovnej prózy, vyhľadávať znaky socialistického realizmu a vytvoriť k tomu banku testových úloh. Tvoriť úlohy na vševediaceho rozprávača (v 3. os. sg.). Vysvetliť vonkajšiu a vnútornú kompozíciu literárneho diela, aplikovať fázy vnútornej

kompozície epického diela na dielo O dvoch bratoch, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal, a tvoriť k tomu testové úlohy. Charakterizovať postavy vybudované na kontraste – Jozef Haviar, brat Vendel Haviar a tvoriť k tomu testové úlohy. Analyzovať kontrastné prostredie v čase hospodárskej krízy: dedina - mesto, interpretovať psychologizmus postáv, predsudky, morálku, alkoholizmus... vo vtedajšej dedinskej spoločnosti a tvoriť k tomu testové úlohy. Vyhľadávať znaky ľudového jazyka v diele, opisy, prvky rozprávania, vnútorné monológy, lyrizačné prvky, umelecké prostriedky a tvoriť k tomu testové úlohy. Analyzovať a hodnotiť banku vytvorených úloh, odpoved'ové hárky aj jednotlivé distraktory. Analyzovať formu poviedok zo súboru Kufor na sny od Duška.: – v kontexte súčasnej prózy, vyhľadávať znaky bezsujetovej prózy a magického realizmu. Tvoríť úlohy zamerané na rozprávača a postavy z každodenného života. Vysvetliť vonkajšiu a vnútornú kompozíciu poviedok a tvoriť k tomu testové úlohy. Analyzovať prostredie a čas poviedok, funkciu dialógov aj vnútorných monológov, dramatizáciu a lyrizáciu textu, vyhľadávať znaky expresívneho jazyka, opisy, umelecké prostriedky, návraty do detstva, autobiografickosť, prvky humoru, irónie, a bsurdity; charakterizovať minimalizmus a zmysel pre vypointovanie poviedok, resp. hororové ukončenie. Analyzovať a hodnotiť banku vytvorených úloh, odpoved'ové hárky aj jednotlivé distraktory.

Analyzovať formu novely Kolíska od A. Bednára.: – v kontexte súčasnej prózy, vyhľadávať znaky existencializmu, expresionizmu, naturalizmu. Interpretovať spôsob zobrazenia totalitných režimov (fašistického a komunistického). Analyzovať rozprávača (vševediaceho, nespoľahlivého) a psychologicky verné zobrazenie postáv (Zita, Majerský, Černek, Nemci, Obman...). Vysvetliť vonkajšiu a vnútornú kompozíciu novely – rámcujúcu a retrospektívu v retrospektíve. Analyzovať impresionistické kontrasty: biela a čierna farba, ticho a hluk. Analyzovať funkciu dialógov aj vnútorných monológov, opisov a lyrizácie textu. Vyhľadávať znaky expresívneho jazyka, umelecké prostriedky - prirovnania, metafory, personifikácie, epitetá, symbol – kolíska, cudzie slová... Vysvetliť aktuálnosť, význam a posolstvo diela pre dnešnú spoločnosť.

Analyzovať formu románu Kto chytá v žite od Salingera – v kontexte prúdu záchranárskych diel, vyhľadávať znaky anti-románu. Na základe charakteristiky spôsobu zobrazenia materializmu a konzumizmu v povojnovej americkej spoločnosti a riešenia generačných problémov. Interpretovať vplyv existencializmu, naturalizmu, pocity stratenej generácie; vyhľadávať znaky postmoderny v diele Kto chytá v žite, analyzovať rozprávača v 1. os. sg. - priameho, znaky nespoľahlivého rozprávania, vysvetliť vonkajšiu a vnútornú kompozíciu

literárneho diela, využitie retrospektívy, rámcujúcej kompozície a motívu putovania a tvoriť k tomu testové úlohy. Charakterizovať hlavnú postavu – Holdena Caulfielda (identifikácia autobiografických prvkov a autoštylizácie) ako aj vedľajšie postavy v diele. Interpretovať psychologické zobrazenie vzťahu Holdena a Phoebe, vysporiadávanie sa so smrťou brata Alieho a vytvoriť k tomu testové úlohy. Analyzovať jednotlivé mikropříbehy, ktoré spájajú postavy s Holdenom, motív čistoty a špinavosti, tela a duše, ktorý sa prelína dielom a kulminuje pri zobrazení prostitútky. Interpretovať víziu Holdena o chytaní detí v žitnom poli, analyzovať symbol žitného poľa ako pôvodnej čistej Ameriky a tvoriť k tomu testové úlohy. Charakterizovať postavu D.B. a palimpsest, vyhľadávať znaky hovorového štýlu v diele – slangové slová, vysvetľovať ich funkčnosť v texte, umelecké prostriedky – kontrasty, paradoxy, prvky absurdity, symbol rúk, koňa, múzea, kačíc, labyrintu a tvoriť k tomu testové úlohy.

Analyzovať formu románu – politického pamfletu. Charakterizovať zobrazenie totalitného režimu a kultu osobnosti u nás po SNP v povojnovej spoločnosti v 50. rokoch. Interpretovať vplyv F. Kafku, porovnať jeho všeobecnú, anonymnú a typizovanú postavu K. v románe Proces s postavou politika v románe Ako chutí moc, ako aj zobrazenie totalitného režimu. Vysvetliť vnútornú kompozíciu diela – rámcujúcu (pohreb politika) a retrospektívnu (z detstva, počas SNP a po vojne, keď politika zmenila moc). Analyzovať rozprávača v 3. os. sg. – vševediaceho, nespoľahlivého a personálneho – cez objektív Franka. Nájsť autobiografické prvky Mňačka na postave Franka. Charakterizovať postavu – politika, jeho politickú aj fyzickú smrť, deštrukciu jeho osobnosti pod vplyvom moci. Analyzovať psychologizmus a vzťahy politika v rodine – s manželkou Margitou, s ktorou sa rozviedol, so synom, milenkou, Frankom, bežnými ľuďmi, ktorých paranoicky upodozrieval, hlavne Galoviča. Porovnať súkromný život a verejné vystupovanie politika, jeho odľudštenie. Charakterizovať motív pohrebu, ktorý rámcuje príbeh a zobrazuje ho ako verejné divadlo. Vyhľadávať znaky publicistického štýlu, opisného slohového postupu, absurditu, iróniu, paradoxy, expresivitu a vysvetľovať ich funkčnosť v texte. Aktualizovať posolstvo diela pre dnešnú spoločnosť.

Analyzovať formu listu, charakterizovať vzťah medzi Franzom a jeho otcom od detstva, zobrazenie otca ako tyrana, ktorý spôsobil synovi psychickú traumu, a tvoriť k tomu testové úlohy. Interpretovať znaky tvorby F. Kafku – alegorický realizmus, vplyv expresionizmu, surrealizmu, prvky existencializmu – hraničná situácia, absurdita, sloboda, všeobecná, anonymná a typizovaná postava, zobrazenie totalitného režimu, byrokracie, prvky absurdnej

drámy a nového románu a vytvoriť k tomu banku testových úloh. Vysvetliť Franzove pocity dvojitého vyhnanstva – ponemčeného Žida v pražskom prostredí, analyzovať outsiderstvo Franza Kafku. – prameniace z traumy z detstva, nájsť autobiografické prvky v tvorbe F. Kafku – štúdium práva, stereotypná práca v poisťovni, vplyv priateľa Maxa Broda, ktorý vydal jeho diela, napriek tomu, že ich chcel Franz spáliť, analyzovať vplyv otca na priateľov Franza a jeho vzťahy so ženami Felice a Milenou Jesenskou, ktoré stroskotali, pretože si neveril a neustále o sebe pochyboval, že dokáže nejakú ženu urobiť šťastnou. Interpretovať kontrast medzi silným a dominantným otcom, ktorý neprejavoval nijaký cit ani empatiu a tichou hĺbavou povahou Franza, ktorú zdedil po mame, a nevedel mu vzdorovať. Analyzovať svet pravidiel Franzovho otca, ktoré sám nedodržiaval – byť včas pri stole, nerozprávať, nezdieľať svoje pocity..., zhadzovanie kamarátov, ktorí Franza navštevovali, vedomie, že pre otca znamená také nič. Interpretovať vzťah Franza k duchovnu, po ktorom prahol, a neschopnosť povrchného otca, ktorý navštevoval synagógu, odovzdať mu židovskú vieru, analyzovať vplyv zdravotného stavu Franza, ktorý trpel na tuberkulózu. Vyhľadávať znaky publicistického štýlu, opisného slohového postupu, absurditu, iróniu, paradoxy, expresivitu, vysvetľovať ich funkčnosť v texte a vytvoriť k tomu banku testových úloh. Vyhodnotiť a modifikovať vytvorenú banku úloh aj odpovedových hárokov.

Analyzovať formu poviedky Premena, aplikovať fázy vnútornej kompozície epického diela na poviedku Premena a tvoriť k tomu testové úlohy. Interpretovať znaky tvorby F. Kafku – alegorický realizmus, vplyv expresionizmu, surrealizmu, prvky existencializmu – hraničná situácia, absurdita, sloboda a vytvoriť k tomu banku testových úloh. Analyzovať outsiderstvo Franza Kafku – prameniace z traumy z detstva, keď musel stáť za zatvorenými dverami, autobiografické prvky v diele Premena a vytvoriť k tomu banku testových úloh. Analyzovať zobrazenie otca a ostatných členov rodiny v Premene, vysvetliť premenu rodiny v hraničnej situácii, kedy sa ukáže, aká je a tvoriť k tomu testové úlohy. Charakterizovať význam opisov špinavého a deformovaného prostredia, cez ktoré autor opisuje deformované medziľudské vzťahy a tvoriť k tomu testové úlohy. Analyzovať symboly diela (jablko, nožičky, dvere, izba...), odlúďštenie, odcudzenie, komunikačný skrat a tvoriť k tomu testové úlohy. Analyzovať kontrast tela a duše, telesnej a duchovnej potravy, zobrazenie Gregorovej nezištnej lásky, odpustenia a smrti, kedy *vypustil posledný dych* a tvoriť k tomu testové úlohy. Interpretovať význam podnájomníkov, ktorí dali výpoveď, pretože boli pobúrení správaním rodiny ku Gregorovi, v kontexte celej poviedky. Interpretovať karikatúru slúžky, ktorá zasahuje do Gregorovho súkromia a oznámi, že *ono to zdochlo, leží to tam celkom*

zdochnuté a tvoriť k tomu testové úlohy. Analyzovať perspektívu rodiny v dcére, ktorá *natiahla svoje mladé telo*, charakterizovať posolstvo diela a jeho aktuálnosť, tvoriť k tomu testové úlohy. Vyhľadávať znaky publicistického štýlu, opisného slohového postupu, absurditu, iróniu, paradoxy, expresivitu, vysvetľovať ich funkčnosť v texte a vytvoriť k tomu banku testových úloh. Vyhodnotiť a modifikovať vytvorenú banku úloh aj odpoved'ových hárkov.

Kľúčové slová:

čitateľská gramotnosť, metakognícia, text, test, Bloomova taxonómia kognitívnych cieľov, cieľové požiadavky na maturitnú skúšku, stratégie pri práci s textom, analýza a interpretácia literárneho diela, štátny vzdelávací štandard, súbor vzdelávacích cieľov (integrovaných do kľúčových kompetencií), obsahový vzdelávací štandard; výkonový vzdelávací štandard, autoregulácia učenia, učenie pre život, kritické myslenie, banka testových úloh, odpoved'ové hárky, distraktory, obsah a forma textu, posolstvo a aktualizácia diela, Jozef Cíger Hronský: Jozef Mak, expresionizmus, naturalizmus, existencializmus – hraničná situácia, človek milión, vševediaci rozprávač, D. Chrobák: Drak sa vracia, próza naturizmu, personálny rozprávač, P. Jilemnický: O dvoch bratoch, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal, socialistický realizmus, D. Dušek: Kufor na sny, bezsujetová próza, A. Bednár: Kolíska, rámcujúca kompozícia a retrospektíva v retrospektíve, naturalizmus, expresionizmus, existencializmus, hraničná situácia, psychologizmus, J. D. Salinger: Kto chytá v žite, postmoderna, existencializmus – hraničná situácia, priamy a nespoľahlivý rozprávač, postmoderné odkazy a symboly, L. Mňačko: Ako chutí moc, román – politický pamflet, vševediaci rozprávač, nespoľahlivý a personálny rozprávač, psychologizmus, anonymná, všeobecná a typizovaná postava, retrospektívna a rámcujúca kompozícia, totalitný režim, kult osobnosti, F. Kafka: Premena, psychologizmus, psychická ujma, pocity samoty a odcudzenia – stáť za zatvorenými dverami, autorita a tyran, komunikačný skrat, alegorický realizmus, predchodca existencializmu, absurdnej drámy a nového románu.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu:

Písomný výstup vychádza z popisu činností, ktoré klub vykonával počas realizácie projektu. Jednotliví členovia Pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti spoločne čítali, interpretovali, analyzovali a diskutovali o vybraných literárnych dielach (prevažne

povinných dielach zo ŠVP).

Teoretické východiská o funkčnej gramotnosti boli aplikované do metodiky medzinárodného výskumu PISA, ktorého autori funkčnú gramotnosť definujú ako *životnú kompetenciu, schopnosť používať tlačený a písaný text na splnenie širokých potrieb človeka doma, pri voľnočasových aktivitách, v zamestnaní a pod., je to aj nástroj na rozširovanie vedomostí a rozvoj potenciálu osobnosti*. V užšom slova zmysle je definovaná ako schopnosť spracovať informácie v texte a takto získané informácie použiť na riešenie praktického problému (Koršňáková, Heldová, 2006). V takomto ponímaní ide o nadpredmetovú zručnosť, ktorá sa má primárne rozvíjať na vyučovaní materinského jazyka a primerane aj vo výchovno – vzdelávacom procese v rámci každého predmetu kognitívneho zamerania počas školskej dochádzky. Predmetom výskumu PISA 2003 bolo zvládnutie činností, ktoré sú potrebné na to, aby došlo k úplnému porozumeniu textu (Koršňáková, Heldová, 2006):

Získavanie informácií je založené na samotnom texte a presnej informácii v ňom. V každodennom živote musíme často používať určité informácie, napr. telefónne číslo alebo čas odchodu vlaku. V takýchto situáciách sa snažíme získať izolované časti informácií. Aby sme tak mohli urobiť, musíme preskúmať, hľadať, umiestniť a vyberať príslušné informácie z väčšieho zdroja informácií. Tento proces sa najčastejšie realizuje na úrovni jednej vety, hoci v niektorých prípadoch môžu byť požadované informácie obsiahnuté v dvoch alebo viacerých vetách, resp. v rozličných odsekoch a pod. Úlohy na získavanie informácií môžu mať rôznu stupeň obtiažnosti, napr. od žiaka sa požaduje, aby z textu či z tabuľky vybral presnú informáciu, akou je napr. určenie času alebo miesta. Náročnejšia forma tohto typu úlohy môže byť vyhľadanie informácie, ktorá je v texte vyjadrená synonymne.

Utváranie širšieho porozumenia je schopnosť pouvažovať nad textom vcelku, resp. zo širšej perspektívy. Žiaci môžu demonštrovať počiatočné porozumenie tým, že odhalia hlavný námet, všeobecný zámer alebo využitie textu, vyberú alebo vytvoria názov pre text, vysvetlia poradie jednoduchých inštrukcií alebo identifikujú hlavné údaje grafu, tabuľky. Iné úlohy požadujú od čitateľa, aby opísal hlavnú postavu, pozadie príbehu, identifikoval tému alebo správu v literárnom texte alebo vysvetlil účel využitia mapy, diagramu a pod. Ďalšie úlohy môžu požadovať od čitateľa, aby sa zamerail na viac ako jeden odkaz v texte – napríklad, ak čitateľ musí odhaliť tému z opakovania určitej kategórie informácií. Na to, aby žiak označil hlavnú myšlienku, musí si vytvoriť hierarchiu myšlienok a vybrať tú najvšeobecnejšiu

a zastrešujúcu myšlienku. Takáto úloha odhalí, či vie respondent rozlíšiť kľúčové myšlienky od menších detailov alebo či vie rozoznať zhrnutie hlavnej témy vo vete alebo v nadpise.

Rozvinutie interpretácie vyžaduje od čitateľov, aby rozšírili svoje počiatočné dojmy a aby tak špecifickejšie a komplexnejšie porozumeli prečítanému textu. Úlohy v tejto kategórii si vyžadujú logické porozumenie, aby si mohli čitatelia zostaviť organizáciu informácií v texte. Úlohy obsahujú porovnávanie informácií, vyvodzovanie záverov a hľadanie a uvádzanie podporných dôkazov, požadujú od čitateľa, aby vyvodil závery o autorovom zámere a aby našiel dôkaz na vyvodenie záveru.

Uvažovanie o obsahu textu a jeho hodnotenie vyžaduje od čitateľa, aby spojil informácie z textu s vedomosťami z iných zdrojov. Čitatelia musia tiež hodnotiť nároky textu voči ich vlastným poznatkom o svete, vyjadriť a obhájiť svoje vlastné stanovisko. Od čitateľov sa vyžaduje, aby uviedli dôkaz z textu a porovnali ho s inými zdrojmi informácií, aby využili pri tom všeobecné a špecifické poznatky, ako aj schopnosť myslieť abstraktne. Úlohy v tejto kategórii sú zamerané na nachádzanie dôkazov, argumentov mimo textu, hodnotenie významu určitých častí informácie alebo dôkazu a taktiež porovnanie morálnych a etických pravidiel. Od čitateľa sa môže žiadať, aby určil alternatívne časti informácie, ktoré by mohli potvrdiť argumenty autora alebo aby zhodnotil, či sú dôkazy, informácie v texte dostatočné. Širšie vedomosti, s ktorými môžu byť spojené informácie v texte, môžu byť vlastné vedomosti čitateľa, vedomosti z iných textov uvedených v hodnotení alebo z myšlienok uvedených v otázke.

Uvažovanie o forme textu a jej hodnotenie vyžadujú od čitateľa nadhľad nad textom, ďalej aby uvažoval o ňom objektívne a hodnotil jeho kvalitu a primeranosť. V týchto úlohách hrajú významnú úlohu vedomosti o štruktúre textu, žánroch. Žiak hodnotí to, ako sa autorovi podarilo vystihnúť určitú charakteristiku alebo presvedčiť čitateľa, určiť primeranosť určitého textu pre špecifické účely, nakoľko autor využil určité textové charakteristiky na to, aby daný cieľ splnil. Od čitateľa sa môže žiadať, aby opísal alebo komentoval autorov štýl a aby odhalil autorov zámer a stanovisko.

(In: Nadežda Kašiarová, 2010, str. 5 - 6)

Jednotliví členovia pedagogického klubu čítali, interpretovali a analyzovali ukážky z povinných literárnych diel zo ŠVP. Počas práce s textovými ukážkami monitorovali a komentovali svoje vlastné učenie a myslenie, napr. jeden kolega pozoroval a kontroloval

postup učenia sa druhého kolegu a opačne. V priebehu práce s literárnym textom si teda jednotliví členovia vytvárali rozličné stratégie učenia. Dôležitým krokom pri vytváraní stratégií bolo kladenie otázok a vzájomná konfrontácia i argumentácia pri ich zodpovedaní. Najnáročnejšie sa javilo aplikovanie otázok, ktoré sa vynárali v diskusii o literárnom diele, na súčasný život a spoločnosť, ich aktualizácia a využitie v dnešnom svete.

Metakogníciu uplatňovali členovia pedagogického klubu v troch fázach:

1. pred čítaním/učením sa,
2. v priebehu čítania/učenia sa,
3. po čítaní/učení sa.

Základom realizácie tejto stratégie bolo: „*Myslieť nahlas*“ – jeden člen pedagogického klubu čítal nahlas text po častiach a prezentoval ostatným členom spôsob svojho rozmyšľania nad textom, identifikoval zložité výrazy, slovné spojenia, vysvetľoval, ako porozumieť ich zmyslu z prečítaného, predpovedal, čo asi bude nasledovať;

- počas aktivity písal na tabuľu poznámky, alebo graficky spracovával text, vypisoval kľúčové slová;

- na záver aktivity zhodnotil na základe poznámok ako porozumel čítanému, ako si bude pamätať, čo čítal, či táto stratégia bola vyhovujúca pre jeho osobný štýl, či použije nabudúce niečo iné.

Počas práce s textom prechádzali členovia klubu od najjednoduchších poznávacích zručností po najzložitejšie – od získavania informácií, cez utváranie širšieho porozumenia, rozvinutia interpretácie, po uvažovanie o obsahu a forme diela až hodnotenie.

Metakognitívne procesy pred čítaním textu spočívali v plánovaní, počas ktorého si členovia klubu uvedomovali niektoré vlastnosti textu – jeho rozsah, obťažnosť, tému, zaujímavosť, žáner, štruktúru, súvislosť s inými textami a pod. Charakterizovali obsah textu podľa nadpisu, titulkov a aktivizovali niektoré vedomosti, ktoré majú o téme. Podľa rozsahu si určili, koľko času vyčlenia na čítanie, stanovili si cieľ čítania pomocou otázok: „*Načo text budeme čítať?*“

Metakognitívne procesy v priebehu čítania textu členovia klubu realizovali štyrmi základnými postupmi v rôznych modifikáciách: objasňovaním nejasných častí textu, kladením otázok, tvorbou súhrnov – formulovaním hlavných myšlienok, zovšeobecnením,

predpovedaním obsahu ďalšieho úseku textu (prognózovanie).

Metakognitívne procesy po prečítaní textu slúžili členom klubu na reflexiu prečítaného a zhodnotenie úspešnosti porozumenia. Činnosti po prečítaní textu pomohli zvýšiť porozumenie, odstrániť nepresné miesta, zlepšiť zapamätanie a poukázať na praktické uplatnenie informácií z textu. Členovia klubu mohli vyjadriť svoj názor na obsah textu, zhodnotiť ho, zodpovedať na otázky: *Dosiahli sme cieľ? Čo sme sa naučili?*

Členovia pedagogického klubu využívali pri práci teoretické východiská:

HELDOVÁ, D., KAŠIAROVÁ, N. , TOMENGOVÁ, A. a kol. 2011. *Metakognitívne stratégie rozvíjajúce procesy učenia sa žiakov*. Bratislava : MPC, 2011

HINCOVÁ, K., HÚSKOVÁ, A. 2011. *Metodika výučby slovenského jazyka a literatúry v rámci nových pedagogických dokumentov*. Bratislava : MPC, 2011

HINCOVÁ, K., HÚSKOVÁ, A. 2012. *Tvorba testov a možnosti ich využitia v predmete slovenský jazyk a literatúra*. Bratislava : MPC, 2012

HÚSKOVÁ, A. 2012. *Aktívne využívanie čítania s porozumením vo vyučovacom procese v základnej a strednej škole*. Bratislava : MPC, 2012

KAŠIAROVÁ, N. 2010. *Rozvoj čitateľskej gramotnosti na vyučovaní slovenského jazyka a literatúry*. Bratislava : MPC, 2010

KAŠIAROVÁ, N. 2011. *Čitateľská gramotnosť na vyučovaní slovenského jazyka a literatúry*. Bratislava : MPC, 2011

LAPITKA, M. a kol. 2009. *Didaktické zásady novej koncepcie vyučovania literatúry a štruktúry učebníc na strednej škole*. Bratislava : MPC, 2009

TUREK, I. 2008. *Didaktika*. Bratislava : Iure Edition, 2008, ISBN 978-80-8078-198-9

V ďalšej časti práce klubu sa jednotliví členovia oboznámili s teóriou tvorby testových úloh. Využili niekoľko zdrojov:

LAPITKA, M.: *Tvorba a použitie didaktických testov*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 1996 (2.vyd), ISBN 80-85756-28-5,

ROSA, V.: *Metodika tvorby didaktických testov*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2007,

ISBN 978-80-89225-32-3,

TUREK, I.: *Kapitoly z didaktiky. Didaktické testy*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 1995, ISBN 80-85 185-96-2,

HINCOVÁ, K., HÚSKOVÁ, A.: *Tvorba testov a možnosti ich využitia v predmete slovenský jazyk a literatúra*, Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2012, ISBN 978-80-8052-405-0.

Na základe teoretických poznatkov vytvorili členovia pedagogického klubu banku úloh na rozvoj čitateľskej gramotnosti.

Výsledkom činností bola banka testových úloh na rozvoj čitateľskej gramotnosti, ktorá prispeje k efektívnejšiemu výchovno-vzdelávaciemu procesu a rozvoju kľúčových kompetencií žiakov.

Jadro:

Popis témy/problém

Členovia pedagogického klubu interpretovali a analyzovali ukážky literárnych diel (prevažne povinných diel zo ŠVP): Jozef Cíger Hronský: Jozef Mak, D. Chrobák: Drak sa vracia, P. Jilemnický: O dvoch bratoch, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal, D. Dušek: Kufor na sny, A. Bednár: Kolíska, J. D. Salinger: Kto chytá v žite, L. Mňačko: Ako chutí moc, F. Kafka: List otcovi, F. Kafka: Premena.

Diskutovali o ukážkach analyzovaných literárnych diel, vymieňali si čitateľské skúsenosti a vytvárali stratégie práce s textom, ktoré budú môcť využívať na zefektívnenie vyučovacieho procesu. Vytvárali banku úloh na rozvoj čitateľskej gramotnosti, úlohy vyhodnocovali a analyzovali; snažili sa tvoriť úlohy aj na vyššie úrovne myslenia, nie iba

vyhľadávanie z textu, resp. zapamätávanie, ale aj analytické či aplikačné úlohy.

Členovia pedagogického klubu čítali, prehrávali si, interpretovali, analyzovali a vybrali vhodné textové ukážky na tvorbu testových úloh na rozvoj čitateľskej gramotnosti z románu Jozef Mak od Jozefa Cígera Hronského.. Analyzovali formu románu Jozef Mak od J. C. Hronského, charakterizovali spôsob zobrazenia postáv na princípe kontrastu: Jozef a Ján, Maruša a Jula. Vysvetľovali nepriamu charakteristiku postavy Jozefa Maka cez meno. Charakterizovali dedinu ako samostatnú postavu. Vyhľadávali znaky expresionizmu, naturalizmu a existencializmu v diele Jozef Mak. Analyzovali rozprávača – vševediaceho a nespoľahlivého, vysvetľovali vstupovanie autora do textu – prihováranie sa postave Jozefa Maka: „*Trp, Jozef Mak...*“ Vysvetľovali vonkajšiu a vnútornú kompozíciu literárneho diela. Analyzovali fatalitu, to, že neboli dodržané zvyklosti pri krste Jozefa Maka, čím mu bol predurčený nešťastný osud. Členovia klubu vysvetľovali zobrazenie psychologizmu postavy v hraničnej situácii. Vysvetľovali filozofiu morálky a zmyslu utrpenia v diele, ktoré symbolizovala aj popukaná tvár Panny Márie, ku ktorej sa Jozef modlil. Členovia klubu vyhľadávali znaky expresivity a hovorového štýlu v diele – expresívne slová, nárečové, archaizmy, umelecké prostriedky – metafory, prirovnania, kontrasty, protiklady, paradoxy,... Vyhľadávali v texte lyrické prvky a symboly. Analyzovali znaky umeleckého rozprávania, úvahového slohového postupu, druhy opisu a charakteristiky. Verbalizovali posolstvo diela a jeho aktualizáciu pre dnešnú spoločnosť, hlavne v súvislosti s materializmom a konzumizmom. V priebehu práce s literárnym textom si teda jednotliví členovia vytvárali rozličné stratégie učenia. Dôležitým krokom pri vytváraní stratégií bolo kladenie otázok a vzájomná konfrontácia i argumentácia pri ich zodpovedaní.

Členovia pedagogického klubu čítali, prehrávali si, interpretovali, analyzovali a vybrali vhodné textové ukážky na tvorbu testových úloh na rozvoj čitateľskej gramotnosti z románu Jozef Mak od Jozefa Cígera Hronského.. Tvorili testové úlohy zamerané na formu románu Jozef Mak od J. C. Hronského, tvorili testové úlohy zamerané na spôsob zobrazenia postáv na princípe kontrastu: Jozef a Ján, Maruša a Jula. Vysvetľovali nepriamu charakteristiku postavy Jozefa Maka cez meno a tvorili k tomu banku úloh. Charakterizovali dedinu ako samostatnú postavu. Vyhľadávali znaky expresionizmu, naturalizmu a existencializmu v diele Jozef Mak a tvorili k tomu banku úloh. Analyzovali rozprávača – vševediaceho a nespoľahlivého, vysvetľovali vstupovanie autora do textu – prihováranie sa postave Jozefa Maka: „*Trp, Jozef Mak...*“ a tvorili k tomu banku testových úloh. Tvorili testové úlohy zamerané na vonkajšiu a vnútornú kompozíciu literárneho diela, fatalitu, to, že neboli

dodržané zvyklosti pri krste Jozefa Maka, čím mu bol predurčený nešťastný osud. Členovia klubu vysvetľovali zobrazenie psychologizmu postavy v hraničnej situácii. Vysvetľovali filozofiu morálky a zmyslu utrpenia v diele, ktoré symbolizovala aj popukaná tvár Panny Márie, ku ktorej sa Jozef modlil a tvorili k tomu banku úloh. Členovia klubu vyhľadávali znaky expresivity a hovorového štýlu v diele – expresívne slová, nárečové, archaizmy, umelecké prostriedky – metafory, prirovnania, kontrasty, protiklady, paradoxy,... a tvorili k tomu banku úloh. Vyhľadávali v texte lyrické prvky a symboly, analyzovali znaky umeleckého rozprávania, úvahového slohového postupu, druhy opisu a charakteristiky a tvorili k tomu banku úloh. Verbalizovali posolstvo diela a jeho aktualizáciu pre dnešnú spoločnosť, hlavne v súvislosti s materializmom a konzumizmom. V priebehu práce s literárnym textom si teda jednotliví členovia vytvárali rozličné stratégie učenia. Dôležitým krokom pri vytváraní stratégií bolo kladenie otázok a vzájomná konfrontácia i argumentácia pri ich zodpovedaní. Tvorili odpoveďové hárky k testovým úlohám, analyzovali a modifikovali vytvorené odpoveďové hárky.

Jednotliví členovia pedagogického klubu analyzovali formu novely *Drak sa vracia* od D. Chrobáka – v kontexte medzivojnovnej prózy, vyhľadávali znaky prózy naturizmu. Interpretovali vplyv znakov expresionizmu, naturalizmu a existencializmu – hraničnej situácie, v ktorej sa existencia ukáže, aká je. Analyzovali personálneho rozprávača (v 1. os. sg. a v 3. os. sg.) – Šimona, dedinu, Evu. Vysvetľovali vonkajšiu a vnútornú kompozíciu literárneho diela, využitie retrospektívy, aplikovali fázy vnútornej kompozície epického diela na dielo *Drak sa vracia*. Charakterizovali hlavnú postavu – Draka (Martina Lepiša Madlušovie) ako najdúcha, expresionistickú postavu, o ktorej vypovedajú iní, a ktorá je ovplyvnená fatalitou. Interpretovali psychologické zobrazenie postáv: Šimona, Evy, dediny. Analyzovali putovanie Draka so Šimonom na pozadí prírody. Interpretovali zmysel utrpenia, obety, predsudkov a významu morálky vo vtedajšej dedinskej spoločnosti. Vyhľadávali znaky ľudového dedinského jazyka v diele, lyrické opisy, krátke rytmické vety pri posúvaní deja v rozprávaní, umelecké prostriedky – kontrasty, paradoxy, metafory, symboly.

Jednotliví členovia pedagogického klubu tvorili úlohy zamerané na formu novely *O dvoch bratoch*, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal od P. Jilemnického – v kontexte medzivojnovnej prózy, vyhľadávali znaky socialistického realizmu a vytvorili k tomu banku testových úloh. Tvorili úlohy na vševediaceho rozprávača (v 3. os. sg.). Vysvetľovali vonkajšiu a vnútornú kompozíciu literárneho diela, aplikovali fázy vnútornej kompozície epického diela na dielo *O dvoch bratoch*, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal, a tvoriť

k tomu testové úlohy. Charakterizovali postavy vybudované na kontraste – Jozefa Haviara, brata Vendela Haviara, analyzovali kontrastné prostredie v čase hospodárskej krízy: dedinu - mesto, interpretovali psychologizmus postáv, predsudky, morálku, alkoholizmus... vo vtedajšej dedinskej spoločnosti a tvorili k tomu testové úlohy. Vyhľadávali znaky ľudového jazyka v diele, opisy, prvky rozprávania, vnútorné monológy, lyrizačné prvky, umelecké prostriedky a tvorili k tomu testové úlohy. Analyzovali a hodnotili banku vytvorených úloh, odpoveďové hárky aj jednotlivé distraktory.

Členovia pedagogického klubu si čítali ukážky ukážky zo súboru poviedok Kufor na sny od Dušana Duška, interpretovali ich, analyzovali, hodnotili..., pričom využívali rozličné stratégie práce s textom a poznámky zaznamenávali na tabuľu a tvorili banku testových úloh. Jednotliví členovia pedagogického klubu tvorili úlohy zamerané na formu poviedok zo súboru Kufor na sny od Duška.: – v kontexte súčasnej prózy, vyhľadávali znaky bezsujetovej prózy a magického realizmu. Tvorili úlohy zamerané na rozprávača a postavy z každodenného života, vonkajšiu a vnútornú kompozíciu poviedok, prostredie a čas poviedok, funkciu dialógov aj vnútorných monológov, dramatizáciu a lyrizáciu textu. Vyhľadávali znaky expresívneho jazyka, opisy, umelecké prostriedky, návraty do detstva, autobiografickosť a tvorili k tomu testové úlohy. Vyhľadávali prvky humoru, irónie, a bsurdity; minimalizmus a zmysel pre vypointovanie poviedok, resp.hororové ukončenie, a tvorili k tomu testové úlohy. Analyzovali vytvorenú banku testových úloh, vyhodnocovali a modifikovali odpoveďové hárky a distraktory.

Jednotliví členovia pedagogického klubu analyzovali formu novely Kolíska od A. Bednára.: – v kontexte súčasnej prózy, vyhľadávali znaky existencializmu, expresionizmu, naturalizmu. Interpretovali spôsob zobrazenia totalitných režimov (fašistického a komunistického). Analyzovali rozprávača (vševediaceho, nespoľahlivého) a psychologicky verné zobrazenie postáv (Zita, Majerský, Černek, Nemci, Obman...). Debatovali o tom, ako sa postupne pod vplyvom retrospektív mení pohľad na jednotlivé postavy. Vysvetľovali vonkajšiu a vnútornú kompozíciu novely – rámcujúcu a retrospektívu v retrospektíve. Charakterizovali jednotlivé retrospektívy a ich funkciu: pred SNP (v r. 1933 na statku v Radotíne), počas SNP (v Zitinej chalupe) a spomienky nemeckého vojaka Obmana na detstvo. Charakterizovali aj rámcujúcu časť – vykonštruovaný proces s Majerským. Analyzovali impresionistické kontrasty: biela a čierna farba, ticho a hluk. Analyzovali funkciu dialógov aj vnútorných monológov, opisov a lyrizácie textu. Vyhľadávali znaky expresívneho jazyka, umelecké prostriedky -

prirovnania, metafory, personifikácie, epitetá, symbol – kolíska, cudzie slová... Vysvetľovali aktuálnosť, význam a posolstvo diela pre dnešnú spoločnosť. Vytvorili banku testových úloh, analyzovali a hodnotili banku vytvorených úloh, odpovedových hárkov aj jednotlivých distraktorov.

Jednotliví členovia pedagogického klubu tvorili testové úlohy zamerané na formu románu *Kto chytá v žite* od Salingera – v kontexte prúdu záchranárskych diel, vyhľadávali znaky anti-románu. Charakterizovali spôsob zobrazenia materializmu a konzumizmu v povojnovej americkej spoločnosti, riešenie generačných problémov. Interpretovali vplyv existencializmu, naturalizmu, pocity stratenej generácie; vyhľadávali znaky postmoderny v diele *Kto chytá v žite* a tvorili k tomu banku testových úloh. Analyzovali rozprávača v 1. os. sg. - priameho, znaky nespoľahlivého rozprávania, vysvetľovali vonkajšiu a vnútornú kompozíciu literárneho diela, využitie retrospektívy, rámcujúcej kompozície a motívu putovania a tvorili k tomu testové úlohy. Charakterizovali hlavnú postavu – Holdena Caulfielda (identifikovali autobiografické prvky a autoštylizáciu) ako aj vedľajšie postavy v diele – porovnávali paralelné postavy – Ackleyho a Stralatera, Jane a Sally. Interpretovali psychologické zobrazenie vzťahu Holdena a Phoebe, ako aj vysporiadávanie sa so smrťou brata Alieho a tvorili k tomu banku testových úloh. Analyzovali jednotlivé mikropříbehy, ktoré spájajú postavy s Holdenom, interpretovali motív čistoty a špinavosti, tela a duše, ktorý sa prelína dielom a kulminuje pri zobrazení prostitútky, interpretovali víziu Holdena o chytaní detí v žitnom poli, analyzovali symbol žitného poľa ako pôvodnej čistej Ameriky, charakterizovali postavu D.B. a palimpsest, a tvorili k tomu banku testových úloh. Vyhľadávali znaky hovorového štýlu v diele – slangové slová, vysvetľovali ich funkčnosť v texte, vyhľadávali umelecké prostriedky – kontrasty, paradoxy, prvky absurdity, symbol rúk, koňa, múzea, kačíc, labyrintu a tvorili banku testových úloh.

Jednotliví členovia pedagogického klubu analyzovali formu románu *Ako chutí moc* od L. Mňačka ako politického pamfletu. Charakterizovali zobrazenie totalitného režimu a kultu osobnosti u nás po SNP v povojnovej spoločnosti v 50. rokoch. Interpretovali vplyv F. Kafku a porovnávali jeho všeobecnú, anonymnú a typizovanú postavu K. v románe *Proces* s postavou politika v románe *Ako chutí moc*, ako aj zobrazenie totalitného režimu. Vysvetľovali vnútornú kompozíciu diela – rámcujúcu (pohreb politika) a retrospektívnu (z detstva, počas SNP a po vojne, keď politika zmenila moc). Analyzovali rozprávača v 3. os. sg. – vševediaceho, nespoľahlivého a personálneho – cez objektív Franka. Vyhľadávali autobiografické prvky Mňačka na postave Franka. Charakterizovali postavu – politika, jeho

politickú aj fyzickú smrť, deštrukciu jeho osobnosti pod vplyvom moci. Analyzovali psychologizmus a vzťahy politika v rodine – s manželkou Margitou, s ktorou sa rozviedol, so synom, milenkou, Frankom, bežnými ľuďmi, ktorých paranoicky upodozrieval, hlavne Galoviča. Porovnávali súkromný život a verejné vystupovanie politika, jeho odľudštenie. Charakterizovali motív pohrebu, ktorý rámcuje príbeh a zobrazuje ho ako verejné divadlo. Vyhľadávali znaky publicistického štýlu, opisného slohového postupu, absurditu, iróniu, paradoxy, expresivitu a vysvetľovali ich funkčnosť v texte. Aktualizovali posolstvo diela pre dnešnú spoločnosť.

Jednotliví členovia pedagogického klubu analyzovali formu románu Ako chutí moc od L. Mňačka ako politického pamfletu a tvorili k tomu testové úlohy. Charakterizovali zobrazenie totalitného režimu a kultu osobnosti u nás po SNP v povojnovej spoločnosti v 50. rokoch a tvorili k tomu testové úlohy. Tvorili banku testových úloh zameraných na vplyv F. Kafku a porovnanie jeho všeobecnej, anonymnej a typizovanej postavy K. v románe Proces s postavou politika v románe Ako chutí moc, ako aj zobrazenie totalitného režimu. Vysvetľovali vnútornú kompozíciu diela – rámcujúcu (pohreb politika) a retrospektívnu (z detstva, počas SNP a po vojne, keď politika zmenila moc), analyzovali rozprávača v 3. os. sg. – vševediaceho, nespoľahlivého a personálneho – cez objektív Franka a tvorili k tomu testové úlohy. Vyhľadávali autobiografické prvky Mňačka na postave Franka, charakterizovali postavu – politika, jeho politickú aj fyzickú smrť, deštrukciu jeho osobnosti pod vplyvom moci a tvorili k tomu testové úlohy. Analyzovali psychologizmus a vzťahy politika v rodine – s manželkou Margitou, s ktorou sa rozviedol, so synom, milenkou, Frankom, bežnými ľuďmi, ktorých paranoicky upodozrieval, hlavne Galoviča a tvorili k tomu testové úlohy. Porovnávali súkromný život a verejné vystupovanie politika, jeho odľudštenie, charakterizovali motív pohrebu, ktorý rámcuje príbeh a zobrazuje ho ako verejné divadlo, a tvorili k tomu testové úlohy. Vyhľadávali znaky publicistického štýlu, opisného slohového postupu, absurditu, iróniu, paradoxy, expresivitu a vytvárali k tomu testové úlohy. Vyhodnocovali a modifikovali vytvorenú banku testových úloh aj odpovedových hárokov.

Jednotliví členovia pedagogického klubu analyzovali formu listu, charakterizovali vzťah medzi Franzom a jeho otcom od detstva, zobrazenie otca ako tyrana, ktorý spôsobil synovi psychickú traumu, a tvorili k tomu testové úlohy. Interpretovali znaky tvorby F. Kafku – alegorický realizmus, vplyv expresionizmu, surrealizmu, prvky existencializmu – hraničná

situácia, absurdita, sloboda, všeobecná, anonymná a typizovaná postava, zobrazenie totalitného režimu, byrokracie, prvky absurdnej drámy a nového románu a vytvorili k tomu banku testových úloh. Vysvetľovali Franzove pocity dvojitého vyhnanstva – ponemčeného Žida v pražskom prostredí, analyzovali outsiderstvo Franza Kafku. – prameniace z traumy z detstva, keď musel stáť za zatvorenými dverami, vyhľadávali autobiografické prvky v tvorbe F. Kafku – štúdium práva, stereotypná práca v poisťovni, vplyv priateľa Maxa Broda, ktorý vydal jeho diela, napriek tomu, že ich chcel Franz spáliť a tvorili k tomu testové úlohy. Analyzovali vplyv otca na priateľov Franza a jeho vzťahy so ženami Felice a Milenou Jesenskou, ktoré stroskotali, pretože si neveril a neustále o sebe pochyboval, že dokáže nejakú ženu urobiť šťastnou,. interpretovali kontrast medzi silným a dominantným otcom, ktorý neprejavoval nijaký cit ani empatiu a tichou hĺbavou povahou Franza, ktorú zdedil po mame, a nevedel mu vzdorovať. Analyzovali svet pravidiel Franzovho otca, ktoré sám nedodržiaval – byť včas pri stole, nerozprávať, nezdieľať svoje pocity..., zhadzovanie kamarátov, ktorí Franza navštevovali, vedomie, že pre otca znamená také nič a vytvorili k tomu banku testových úloh. Interpretovali vzťah Franza k duchovnu, po ktorom prahol, a neschopnosť povrchného otca, ktorý navštevoval synagógu, odovzdať mu židovskú vieru, analyzovali vplyv zdravotného stavu Franza, ktorý trpel na tuberkulózu a často navštevoval sanatória, na jeho tvorbu a tvorili k tomu testové úlohy. Vyhľadávali znaky publicistického štýlu, opisného slohového postupu, absurditu, iróniu, paradoxy, expresivitu, vysvetľovali ich funkčnosť v texte a vytvorili k tomu banku testových úloh. Vyhodnocovali a modifikovali vytvorenú banku úloh aj odpovedových hárkov.

Jednotliví členovia pedagogického klubu analyzovali formu poviedky Premena, aplikovali fázy vnútornej kompozície epického diela na poviedku Premena a tvorili k tomu testové úlohy. Interpretovali znaky tvorby F. Kafku – alegorický realizmus, vplyv expresionizmu, surrealizmu, prvky existencializmu – hraničnú situáciu, absurditu, slobodu a vytvorili k tomu banku testových úloh. Analyzovali outsiderstvo Franza Kafku – prameniace z traumy z detstva, keď musel stáť za zatvorenými dverami, autobiografické prvky v diele Premena a vytvorili k tomu banku testových úloh. Analyzovali zobrazenie otca a ostatných členov rodiny v Premene, vysvetľovali premenu rodiny v hraničnej situácii, kedy sa ukáže, aká je, charakterizovali význam opisov špinavého a deformovaného prostredia, cez ktoré autor opisuje deformované medzilidské vzťahy a tvorili k tomu testové úlohy. Analyzovali symboly diela (jablko, nožičky, dvere, izba...), odľudštenie, odcudzenie, komunikačný skrat a tvorili k tomu testové úlohy. Analyzovali kontrast tela a duše, telesnej a duchovnej potravy,

zobrazenie Gregorovej nezištnej lásky, odpustenia a smrti, kedy *vypustil posledný dych* a tvorili k tomu testové úlohy. Interpretovali význam podnájomníkov, ktorí dali výpoveď, pretože boli pobúrení správaním rodiny ku Gregorovi, v kontexte celej poviedky. Interpretovali karikatúru slúžky, ktorá zasahuje do Gregorovho súkromia a oznámi, že *ono to zdochlo, leží to tam celkom zdochnuté* a tvorili k tomu testové úlohy. Analyzovali perspektívu rodiny v dcére, ktorá *natiahla svoje mladé telo*, charakterizovali posolstvo diela a jeho aktuálnosť, tvorili k tomu testové úlohy. Vyhľadávali znaky publicistického štýlu, opisného slohového postupu, absurditu, iróniu, paradoxy, expresivitu, vysvetľovali ich funkčnosť v texte a vytvorili k tomu banku testových úloh. Vyhodnotili a modifikovali vytvorenú banku úloh aj odpovedových hárkov.

Ukážky testových úloh:

1. Ktoré tvrdenie o ukážke je nepravdivé:

V podvečer K.-ových jedenatridsiatych narodenín – bolo to večer okolo deviatej, ulice bývajú v tom čase tiché – prišli do jeho bytu dvaja páni. Boli v žaketoch, bledí a tuční a cylindre akoby mali prirastené ku hlavám. Po malej formalite pri dverách bytu, kto má vojsť prvý, opakovala sa tá istá formalita pred K.-ovými dverami. I keď neohlásili svoj príchod, sedel K., tiež v čiernom, na stoličke blízko dverí a navliekal si pomaly nové, k prstom tesne priliehajúce rukavičky v postoji, v akom očakávame hostí. Zrazu vstal a pozrel zvedavo na pánov. „Vás teda určili pre mňa?“ K. si priznal, že očakával inú návštevu. Zašiel k obloku a pozrel ešte raz na tmavú ulicu. Aj skoro všetky obloky na druhej strane ulice boli už tmavé, v mnohých boli spustené rolety. V jednom z osvetlených oblokov na poschodí sa ihrali za mrežami malé deti a hmatali po sebe rúčkami, nevládali sa ešte pohnúť zo svojich miest. „Posielajú po mňa starých, podradných hercov,“ povedal si K. a obzrel sa, aby sa o tom ešte raz presvedčil. „Chcú so mnou skoncovať akosi lacno.“

A. K. je všeobecná typizovaná postava, do ktorej sa Kafka štylizuje. Zvláštny význam má symbol rúk, ktoré naznačujú nečakanú návštevu, odlúštenie i bezmocnosť.

B. Presný časový údaj má kompozičný význam, rámcuje celý nedokončený román Proces, pretože v deň 30. narodenín K. obvinili a v deň 31. narodenín ho popravili.

C. V ukážke dominuje opis s dôrazom na detaily, ktoré navodzujú pocity odcudzenia – napr. tmavé ulice, spustené rolety, čierne oblečenie, dvere.

D. Absurditu v uvedenej ukážke vytvára teatrálnosť. Dominuje rozprávanie v ICH-forme.

Správna odpoveď: D

2. Vypíšte z textu vetu, v ktorej Gregorova sestra zhrnula jediné optimálne riešenie situácie pre rodinu.

„Milí rodičia,“ povedala sestra a na začiatku buchla po stole, „tak to ďalej nejde! Ak to snád' vy nechápete, ja to chápem. Nechcem pred touto obludou vyslovovať meno svojho brata a poviem teda len: musíme sa jej zbaviť. Skúsili sme všetko, čo je v ľudských silách, aby sme sa o ňu starali a trpezlivo ju znášali, myslím, že nám nikto nemôže ani to najmenšie vytknúť...Keby nám rozumel, bolo by snád' možné nejako sa s ním dohodnúť. Ale takto. Musí preč!“ zvolala sestra, „to je jediný prostriedok, otec. Musíš len prestať myslieť na to, že je to Gregor. Ved' naše nešťastie je vlastne v tom, že sme tomu tak dlho verili. Ale ako by to mohol byť Gregor, on by už dávno uznal, že ľudia nemôžu žiť spolu s takýmto zvieraťom, a bol by dobrovoľne odišiel. Nemali by sme potom brata, ale mohli by sme ďalej žiť a chovať v úcte jeho pamiatku.“

Správna odpoveď: Musí preč!

3. Ktoré tvrdenie vystihuje uvedenú ukážku?

Keď skoro ráno prišla slúžka – samým krikom a zhonom, hoci ju často prosili, aby to nerobila, tak búchala dverami, že keď prišla, už sa nedalo v celom byte spať - nevšimla si pri svojej krátkej návšteve na Gregorovi nič zvláštne. Myslela si, že naschvál leží tak nehybne a hrá sa na urazeného, vždy si myslela, že je schopný všelijakých nápadov. Pretože držala náhodou v ruke dlhý smeták, chcela ním Gregora od dverí popchnúť. Keď to bolo bezvýsledné, nahnevala sa a trochu do Gregora šťuchla, a až keď ho bez odporu odsunula z miesta, spozornela. Keď potom zistila, ako sa veci majú, vyvalila oči, zapískala, dlho však nemeškala, ale prudko otvorila dvere do spálne a hlasno zvolala do tmy: “Pod'ťe sa pozrieť, ono to zdochlo; leží to tam celkom zdochnuté!”

- A. Slúžka, ktorá ako jediná súcitila s Gregorom, prekvapene privolala celú rodinu.
- B. Na hyperbolizáciu Gregorovho utrpenia využil autor karikatúru slúžky, ktorá v podvečer slávnostne oznámila rodine radostnú zvesť o jeho smrti.
- C. Smrť Gregora je opísaná naturalisticky, odľudštene, stroho a bez príkras.

D. Gregora nikto nepovažoval za ľudskú bytosť, okrem slúžky, ktorú jeho smrť šokovala.

Správna odpoveď: C

Záver:

Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov

Členovia klubu si prehrávali, čítali, interpretovali a vybrali vhodné textové ukážky z románu Jozef Mak od Jozefa Cígera Hronského na tvorbu testových úloh. Počas práce klubu vznikla diskusia o zmysle utrpenia a pokore s akou ho Jozef Mak v diele prijíma a nesie. Členovia klubu diskutovali o tom, či je Jozef Mak pasívna alebo aktívna literárna postava. Zhodli sa v tom, že v schopnosti prekonávať sa, obetovať sa a niesť svoje utrpenie spočíva jeho aktívny prístup, odvaha a sila, ktorá môže predstavovať pre dnešných mladých ľudí vzor omnoho uveriteľnejší a reálnejší ako upravené profily sociálnych sietí.

Členovia klubu diskutovali o fatalite, symbolike, iracionalite aj psychologicky vernom zobrazení postáv, o ich prežívaní vášne, nevery, žiarlivosti či závisti. Diskutovali o zmysle utrpenia v ľudskom živote a prekonávaní sa... Verbalizovali posolstvo diela a snažili sa aplikovať ho na súčasnú aktuálnu spoločenskú situáciu. Taktiež debatovali o tom, či môže kreatívne spracovanie diela na baštrngu nahradiť čítanie pôvodného diela.

Členovia klubu čítali a interpretovali textové ukážky z novely Drak sa vracia od D. Chrobáka. Analyzovali formu novely, vonkajšiu aj vnútornú kompozíciu, vplyv naturalizmu, expresionizmu, znaky prózy naturizmu, prvky existencializmu – hraničnú situáciu, v ktorej sa existencia ukáže, aká je.. Identifikovali personálneho rozprávača, charakterizovali hlavnú postavu – Draka, ako aj vedľajšie postavy v diele – Šimona, Evu, dedinu. Analyzovali putovanie Draka so Šimonom na pozadí prírody. Interpretovali zmysel utrpenia, obety, predsudkov a významu morálky vo vtedajšej dedinskej spoločnosti. Vyhľadávali znaky ľudového jazyka v diele aj umelecké prostriedky. Členovia klubu diskutovali o predsudkoch, ako vznikajú a šíria sa. Debatovali o ich zničujúcom dopade na život jednotlivca, vyčleneného zo spoločnosti. Analyzovali zmysel utrpenia a význam morálnych hodnôt ako aktuálny problém aj pre dnešnú dobu.

Členovia klubu čítali a interpretovali textové ukážky z novely O dvoch bratoch, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal od P. Jilemnického. Analyzovali formu novely, vonkajšiu aj vnútornú kompozíciu, vplyv socialistického realizmu, prvky existencializmu – hraničnú situáciu, v ktorej sa existencia ukáže, aká je.. Identifikovali vševediaceho rozprávača, charakterizovali kontrastné postavy – Jozefa Haviara, brata Vendela Haviara. Interpretovali kontrastné prostredie v čase hospodárskej krízy: dedina - mesto, interpretáciu psychologizmu postáv, predsudky, morálku, alkoholizmus... vo vtedajšej dedinskej spoločnosti. Vyhľadávali znaky ľudového jazyka v diele, opisy, prvky rozprávania, vnútorné monológy, lyrizačné prvky, umelecké prostriedky.. Aplikovali fázy vnútornej kompozície epického diela na dielo O dvoch bratoch, z ktorých prvý druhého vôbec nepoznal od P. Jilemnického. Členovia klubu vytvorili banku testových úloh.

Členovia klubu čítali a interpretovali textové ukážky zo súboru poviedok Kufor na sny od Dušana Duška. Analyzovali formu poviedok, vonkajšiu aj vnútornú kompozíciu, znaky bezsujetovej prózy, vplyv magického realizmu,.. Identifikovali rozprávača, charakterizovali psychologizmus postáv, interpretovali prostredie z každodenného života, predsudky, morálku, funkciu dialógov aj vnútorných monológov, dramatizáciu a lyrizáciu textu, znaky expresívneho jazyka, opisy, umelecké prostriedky, návraty do detstva, autobiografickosť, prvky humoru, irónie, a bsurdity; minimalizmus a zmysel pre vypointovanie poviedok, resp.hororové ukončenie...

Členovia klubu čítali a interpretovali textové ukážky z novely Kolíska od A. Bednára. Analyzovali formu novely, vonkajšiu aj vnútornú kompozíciu, vyhľadávali znaky existencializmu, expresionizmu, naturalizmu, interpretovali spôsob zobrazenia totalitných režimov (fašistického a komunistického), analyzovali rozprávača (vševediaceho, nespoľahlivého) a psychologicky verné zobrazenie postáv (Zita, Majerský, Černek, Nemci, Obman...). Debatovali o tom, ako sa postupne pod vplyvom retrospektív mení pohľad na jednotlivé postavy. Najživšie diskusie vyvolala rámcujúca časť, v ktorej je zobrazený vykonštruovaný proces s Majerským. Členovia pedagogického diskutovali o aktuálnosti, význame a poslanstve diela pre dnešnú spoločnosť, o deštrukčnom vplyve totality na medziľudské vzťahy, zápase o hodnoty slobody a demokracie v každodennom živote, formovaní postojov mladej generácie i ich angažovaní sa pri obhajovaní týchto hodnôt na verejnosti.

Členovia pedagogického klubu diskutovali o aktuálnosti, význame a poslanstve diela pre dnešnú spoločnosť, o deštrukčnom vplyve totality na medziľudské vzťahy, zápase o hodnoty

slobody a demokracie v každodennom živote, formovaní postojov mladej generácie i ich angažovaní sa pri obhajovaní týchto hodnôt na verejnosti. Aplikovali existenciálne myšlienky diela na súčasnú situáciu na Ukrajine, hrdinstvo a zápas o slobodu.

Členovia klubu čítali a interpretovali textové ukážky z diela Kto chytá v žite od J. D. Salingera.. Analyzovali formu románu, vonkajšiu aj vnútornú kompozíciu, vplyv naturalizmu, existencializmu, stratenej generácie. Identifikovali rozprávača, charakterizovali hlavnú postavu – Holdena Caulfielda (autobiografické črty i autoštylizáciu) ako aj vedľajšie postavy v diele, jednotlivé mikropříbehy, ktoré ich spájajú. Interpretovali znaky postmodernity, palimpsest. Vyhľadávali znaky hovorového štýlu v diele, umelecké prostriedky – kontrasty, paradoxy, prvky absurdity, symboly rúk, koňa, múzea, kačíc, labyrintu...

Členovia klubu počas tvorby banky testových úloh diskutovali o vplyve konzumizmu a materializmu na hodnotový systém mladého človeka vstupujúceho do dospelosti. Riešili otázky jeho formovania v rodine, medzi rovesníkmi, dospelými aj v škole. Zamýšľali sa nad funkciou školy v celoživotnom učení mladého človeka, aktualizovali posolstvo diela na dnešnú spoločnosť.

Členovia klubu čítali a interpretovali textové ukážky z diela Ako chutí moc od L. Mňačka. Analyzovali formu románu – politického pamfletu, zobrazenie totalitného režimu u nás a kultu osobnosti v 50. rokoch. Charakterizovali vplyv Kafku a jeho typizovanej, všeobecnej a anonymnej postavy. Vysvetľovali kompozíciu, rozprávača, postavy, súkromný a verejný život politika, jeho politickú i fyzickú smrť, paranoju, odľudštenie, zobrazenie pohrebu ako verejného divadla... Vyhľadávali autobiografické prvky, znaky publicistického štýlu a umelecké prostriedky, zároveň zdôvodňovali ich funkčnosť v texte. Členovia klubu počas analýzy literárneho diela diskutovali o vplyve totalitného režimu na hodnotový systém mladého človeka. Riešili otázky jeho formovania v súvislosti s kritickým myslením a autentickým zápasom jednotlivca o hodnoty slobodnej demokratickej spoločnosti. Porovnávali totalitný režim a kult osobnosti s demokratickou spoločnosťou v súvislosti s aktuálnou situáciou vojny na Ukrajine. Diskutovali o šírení falošných správ, hoaxov, rozličných interpretácií v médiách či kyberpriestore, ako aj úlohou médií v demokracii, ich vytváraním pravdivého alebo falošného obrazu sveta. Aktualizovali posolstvo diela na dnešnú spoločnosť a dospeli k nevyhnutnosti viesť študentov ku kritickému mysleniu a zručnosti pracovať s informáciami v mediálnom prostredí.

Členovia klubu čítali a interpretovali textové ukážky z diela List otcovi od F. Kafku. Analyzovali formu Listu, vyhľadávali autobiografické prvky, pocity dvojitého vyhnanstva –

ponemčeného Žida v pražskom prostredí, analyzovali outsiderstvo Franza Kafku. – prameniace z traumy z detstva, keď musel stáť za zatvorenými dverami. Vyhľadávali znaky publicistického štýlu, opisu, absurdity, expresivity... a zdôvodňovali ich funkčnosť v texte

Členovia klubu počas tvorby banky testových úloh diskutovali o vplyve otca tyrana na hodnotový systém mladého človeka.

Členovia klubu čítali a interpretovali textové ukážky z diela Premena od F. Kafku. Analyzovali formu poviedky, vyhľadávali autobiografické prvky, porovnávali premenu Gregora a skrytú premenu rodiny, ktorá sa v hraničnej situácii ukázala, aká v skutočnosti bola. Porovnávali nezištnú lásku Gregora, ktorý im odpustil, s vypočítavým využívaním Gregora a odludšteným správaním rodiny. Na základe interpretácie symbolov charakterizovali znaky alegorického realizmu a komunikačný skrat, ktorý autor zobrazil prostredníctvom metafory: stáť za zatvorenými dverami. Vyhľadávali znaky publicistického štýlu, opisu, absurdity, expresivity... a zdôvodňovali ich funkčnosť v texte

Členovia klubu počas tvorby banky testových úloh diskutovali o vyčleňovaní hendikepovaných ľudí zo spoločnosti, o prijatí v rodine, odpustení a nezištnej láske.

Členovia klubu debatovali o jednoznačnosti pri formulácii testových úloh a tvorbe odpovedových hárkov. Zhodli sa v tom, že najťažšou a najdôležitejšou časťou tvorby banky testových úloh je analýza a modifikácia vytvorených odpovedových hárkov

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Anežka Richtariková
12. Dátum	28.6.2022
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	RNDr. Pavol Petrovský
15. Dátum	28. 6. 2022
16. Podpis	